

แบบการเสนอผลงาน
(ระดับชำนาญการ และระดับชำนาญการพิเศษ)

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลบุคคล/ตำแหน่ง

ชื่อผู้ขอประเมิน ..นายวรายุ เทียมไธสง.....

ตำแหน่งปัจจุบันนักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ.....

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งปัจจุบันทำหน้าที่หัวหน้าโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ บ้านสบซุ่น จังหวัดน่าน และหัวหน้าโครงการพัฒนาส่วนพระองค์ จังหวัดน่านอีกหน้าที่หนึ่ง โดยมีความรับผิดชอบดังนี้

๑.โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ บ้านสบซุ่นจังหวัดน่าน รับผิดชอบดูแลพื้นที่ป่าไม้จำนวนทั้งสิ้นประมาณ ๑๒,๐๐๐ ไร่ ตลอดจนงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในพื้นที่จำนวน ๒ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านสบซุ่น หมู่ที่ ๗ ตำบลป่าคา และบ้านดอยด้ว หมู่ที่ ๗ ตำบลศรีภูมิ อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถอยู่ร่วมกับป่าไม้ได้อย่างยั่งยืน โดยน้อมนำแนวพระราชดำริ ของทุกพระองค์มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ ให้สอดคล้องกับภูมิสังคมแต่ละแห่ง โดยเฉพาะแนวพระราชดำริ “คนอยู่คู่กับป่าอย่างยั่งยืน” ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ตลอดจนหลักวิชาการทางด้านป่าไม้ และศาสตร์ด้านอื่น ๆ เช่น เกษตรศาสตร์ นิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ เป็นต้น

๒.โครงการพัฒนาส่วนพระองค์ จังหวัดน่าน รับผิดชอบและประสานงานระหว่างสำนักงานพระตำหนักถ่งน้อย จังหวัดน่าน (สำนักพระราชวัง) และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เพื่อสนองงานสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการดูแลงานภายในพระตำหนักถ่งน้อย จังหวัดน่านต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ ได้แก่

- ๑.งานดูแลรักษาต้นไม้ทรงปลูก
- ๒.งานสมุนไพรพื้นเมืองและสมุนไพรเจ้ากรมเปือ
- ๓.งานเพาะชำกล้าไม้
- ๔.งานศึกษาและเพาะเลี้ยงชันโรง
- ๕.งานดูแลรักษาไม้หายาก หวายพื้นเมือง และกาแพ
- ๖.งานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายเพิ่มเติม

ตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง ..นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ..

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง ปฏิบัติงานในฐานะหัวหน้างาน หรือผู้บังคับบัญชา ซึ่งต้องกำกับ ดูแล ให้คำแนะนำ ตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้ร่วมปฏิบัติงาน โดยใช้ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และความชำนาญในหน้าที่ความรับผิดชอบด้านต่าง ๆ ที่สูงมากไม่ว่าจะเป็นงาน ด้านวิชาการป่าไม้ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ ระเบียบกฎหมาย ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการบริหารทรัพยากรบุคคล การเงิน การคลังและพัสดุ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน ในส่วนของการปฏิบัติงาน เมื่อเกิดเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจหรือแก้ปัญหาที่ยากมาก สามารถนำประสบการณ์ที่ผ่านมา ประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงทีและถูกต้องตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น อีกทั้งยังสามารถ

ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย หรือ ปฏิบัติงานในฐานะผู้ปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูง จากประสบการณ์และความสามารถที่สั่งสม มาประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสมได้มีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ ๒ ผลงานที่เป็นผลการปฏิบัติงานหรือผลสำเร็จของงาน

๑. เรื่อง ผลจากการพัฒนาของโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ บ้านสบขุน จังหวัดน่าน ต่อชุมชนบ้านสบขุน หมู่ที่ ๗ ตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

๒. ระยะเวลาที่ดำเนินการ ปีพ.ศ. ๒๕๖๕ – พ.ศ. ๒๕๖๖

๓. ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

๑. ..แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒. ..แนวพระราชดำริหลักการทรงงาน

๓. ..แนวพระราชดำริน้อยอยู่กับป่าอย่างยั่งยืน

๔. ..แนวพระราชดำริและทฤษฎีด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวคิดการพัฒนายั่งยืนนี้ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรได้มีแนวพระราชดำริ มานานกว่าหกทศวรรษ นับแต่ทรงครองสิริราชสมบัติ การพัฒนาซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดีและพึงปฏิบัติ ทำให้คนจำนวนไม่น้อยเห็นว่า การพัฒนาจะต้อง พยายามเร่งรีบกระทำให้เกิดผลโดยเร็ว แต่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเห็นว่า การพัฒนาควรต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่ใช่ทำด้วยความกระหายในสิ่งใหม่ หรือความแปลกใหม่ของสิ่งที่จะ พัฒนา และมีใช้กระทำเพียงเพราะความต้องการของผู้พัฒนาเท่านั้น แต่พระองค์ทรงตระหนักถึงความ สำคัญของ “การพัฒนายั่งยืน” ด้วย ดังที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักการทรงงานพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหนังสือ “พระมหากษัตริย์นักพัฒนา เพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา” ความตอนหนึ่งว่า

“...เป้าหมายในการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ “การพัฒนายั่งยืน” เพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของคน โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ให้คนมีความสุข โดยต้องคำนึงเรื่องสภาพภูมิศาสตร์ความเชื่อทางศาสนา เชื้อชาติ และภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม แม้ว่าวิธีการพัฒนามีหลากหลายแต่ที่สำคัญคือนักพัฒนาจะต้องมีความรัก ความห่วงใย ความรับผิดชอบ และการเคารพในเพื่อนมนุษย์...”

แนวพระราชดำริหลักการทรงงาน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงปฏิบัตินับตั้งแต่เสด็จขึ้นเถลิงถวัลย์สิริราชสมบัติในปี ๒๔๘๙ แสดงให้เห็นถึงพระเมตตาและพระมหากรุณาธิคุณ ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่พสกนิกรทั้งแผ่นดิน ได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทรงทุ่มเทพระวรกายตรากตรำและมุ่งมั่น เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่พสกนิกร ไม่ว่าจะเชื้อชาติและศาสนาใด หรืออยู่ห่างไกลสักเพียงใดก็มีทรงช่วยเหลือ ทรงเข้าไปช่วยเหลือราษฎรทั้งด้านสาธารณสุข การศึกษาสาธารณสุขโภชนาการพื้นฐาน การเกษตร การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งดิน น้ำ ป่าไม้ และพลังงาน หรือแม้กระทั่ง

การจรรยาบรรณที่ทรงคิดค้นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างแยบยล การทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย และสามารถปฏิบัติได้จริง โดยทรงเน้น “การพัฒนาคน” เป็นตัวตั้ง และยึดหลักผลประโยชน์ของปวงชน และการมีส่วนร่วมตัดสินใจของประชาชน ตลอดจนภูมิสังคมที่คำนึงความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ และการพึ่งตนเอง โดยรู้จักประมาณตนและดำเนินการด้วยความรอบคอบระมัดระวัง และ “ทำตามลำดับขั้น” อย่างบูรณาการ ซึ่งอาศัยความ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และการ “รู้ รัก สามัคคี” ของทุกฝ่าย ส่งผลให้ประชาชนและชุมชนในชนบทที่ได้ดำเนินการตามแนวพระราชดำริมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม มีเทคโนโลยีที่เหมาะสม ดำเนินการได้อย่างประหยัด และใช้ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างยั่งยืน อันนำไปสู่ชุมชนและสังคมที่เข้มแข็งและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้รวบรวมแนวทางหลักการทรงงานไว้ดังนี้

๑. ซื่อสัตย์ สุจริต จริใจต่อกัน	๒. อ่อนน้อม ถ่อมตน
๓. ความเพียร	๔. รู้ รัก สามัคคี
๕. ทำเรื่อย ๆ ทำแบบสั่งสมทาน	๖. มีความสุขในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น
๗. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำงานอย่างผู้รู้จริง	๘. ระเบิดจากข้างใน
๙. ทำตามลำดับขั้น	๑๐. ภูมิสังคม
๑๑. องค์กรรวม	๑๒. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด
๑๓. ขาดทุนคือกำไร	๑๔. ปลุกป่าในใจคน
๑๕. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ	๑๖. ธรรมชาติบอกรักรักร
๑๗. ประโยชน์ส่วนรวม	๑๘. การพึ่งตนเอง
๑๙. เศรษฐกิจพอเพียง	๒๐. เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา
๒๑. แก้ปัญหาที่จุดเล็ก คิด Macro เริ่ม Micro	๒๒. ไม่ติดตำรา ทำให้ง่าย
๒๓. การมีส่วนร่วม	๒๔. พออยู่พอกิน
๒๕. บริการรวมที่จุดเดียว	๒๖. ร่าเริง รื่นเริง คึกคัก ครึกครื้น กระฉับกระเฉง มีพลัง เป็นปัจจัยของการทำงานที่มีประสิทธิภาพ
๒๗. ชัยชนะของการพัฒนา	

แนวพระราชดำรินอกอยู่คู่กับป่าอย่างยั่งยืน

แนวทางคนอยู่คู่ป่าของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชชนนีพันปีหลวง เป็นแนวคิดที่ส่งเสริมให้ราษฎรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของป่าไม้ ที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และในแนวทางที่จะเพาะปลูกโดยไม่ต้องบุกรุกทำลายป่า สนับสนุนให้ราษฎรในพื้นที่ที่มีแนวคิดในการอนุรักษ์ป่าให้ มีศักยภาพในการดูแลป่าด้วยตนเอง ซึ่งเป็นแนวคิดที่ช่วยแก้ปัญหาการบุกรุกป่าของชาวเขาและยังแก้ปัญหาที่ดินทำกินของชาวเขาได้อีกด้วย จึงทำให้คนกับป่าสามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยที่ต่างฝ่ายต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เมื่อคนได้รับประโยชน์จากป่า คนก็จะดูแลรักษาป่าเพื่อที่จะได้มีป่าไว้ใช้ประโยชน์ตลอดไป ซึ่งสัมพันธ์กับแนวทางของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ว่า “ป่าสร้างรายได้” แนวคิดดังกล่าวเป็นการฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธาร ในลักษณะผสมผสานที่มีการปลูกไม้หลากหลายระดับ

หลากหลายชนิดในแต่ละชั้นเรือนยอดที่สูงลดหลั่นกันให้มีความเป็นป่า มีการปลูกป่าเป็นไม้ประธานควบคู่ไป กับปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นพืชควบคู่กัน(พืชสวน) เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าลดการบุกรุกทำลายต้นน้ำลำธาร และช่วยให้ ประชาชนมีรายได้จากการปลูกพืชอย่างเกื้อกูล

แนวพระราชดำริและทฤษฎีด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีพของมนุษย์ และส่งผลต่อการพัฒนา ประเทศให้เจริญก้าวหน้า ประเทศใดที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ละมีสิ่งแวดล้อมที่ดี จะส่งผลให้ ประชาชนในประเทศนั้นมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีตามไปด้วย จากความสำคัญทรัพยากรธรรมชาติ ดังกล่าวได้แยกความสำคัญออกเป็น ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑. ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ ประเทศใดที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์จะทำให้ เศรษฐกิจของประเทศนั้นดีขึ้น และส่งผลต่อการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๒. ความสำคัญทางด้านสังคม ทรัพยากรธรรมชาติมีความสำคัญต่อสังคม เพราะจะเป็นปัจจัย ในการพัฒนาประเทศได้รวดเร็วทัดเทียมนานาอารยประเทศ

๓. ความสำคัญทางด้านการเมือง ประเทศใดก็ตามที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์จะ ส่งผลให้ประเทศนั้นมีพลังอำนาจเป็นที่ยอมรับของอารยประเทศ สามารถสร้างอำนาจต่อรองในเวทีระดับโลก ได้ จะเห็นได้จากในอดีตที่ผ่านมาจะมีการล่าอาณานิคมให้เป็นเมืองขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ ในประเทศนั้น ๆ

แนวพระราชดำริที่ทรงนำมาประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทรงมองทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรดิน และทรัพยากรน้ำ

ด้านทรัพยากรป่าไม้

ป่าไม้ คือทรัพยากรที่ให้ประโยชน์ได้ทั้งทางตรง และทางอ้อมแก่สิ่งมีชีวิต ถือว่าเป็นหัวหน้า กลุ่มทรัพยากรธรรมชาติ มีหน้าที่รักษาสมดุลควบคุมสภาพดินฟ้าอากาศให้อยู่ในสภาพปกติรักษาต้นน้ำลำ ธาร ให้ความชุ่มชื้นแก่ดิน เป็นแหล่งรวมพืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ แหล่งอาหารและเป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิต ทั้งหลาย และยังเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของคนทั่วไป การมีต้นไม้และป่าไม้จำนวนมาก ๆ ก็จะทำให้ ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เพิ่มจำนวนหรืออุดมสมบูรณ์มากขึ้นด้วย การลดพื้นที่ป่าไม้ลงส่งผลให้ ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ลดน้อยลง หรือขาดแคลนลงไปด้วย เพราะต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งป่าไม้ของประเทศไทยที่ลดจำนวนพื้นที่ลงสร้างผลกระทบดังนี้

๑. การทำลายระบบนิเวศป่าต้นน้ำลำธาร ในพื้นที่แหล่งต้นกำเนิดของน้ำควรมีป่าไม้ไว้เพื่อ ดูดซับเก็บน้ำฝนให้ซึมลงไปในดิน ช่วยให้น้ำไหลลงสู่แม่น้ำลำธารตลอดฤดูกาล เมื่อป่าต้นน้ำมีพื้นที่น้อยส่งผลให้ ปริมาณน้ำน้อยลงในหน้าแล้ง เพิ่มภาวะแห้งแล้งยาวนานและรุนแรงมากขึ้น

๒. ในฤดูฝนเกิดการชะล้างหน้าดินโดยตรงลงสู่แม่น้ำลำธาร เกิดตลิ่งตลอม ตามลุ่มน้ำทำให้เกิด ความตื้นเขิน ลำน้ำแคบลง เกิดอุทกภัย น้ำท่วม ดินถล่ม เป็นภัยอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินสร้างความ เสียหายอย่างมาก

๓. การทำลายป่า ทำให้ต้นไม้ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ใช้ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์บรรยากาศมีน้อยลง ประกอบกับการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมและจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น สร้างมลพิษทั้งในอากาศ ในน้ำ และในดิน สร้างอันตรายและทำให้เกิดความเสื่อมโทรมอย่างรุนแรงกับสิ่งแวดล้อม

งานด้านป่าไม้ เป็นอีกงานหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ การอนุรักษ์ การปลูก การทำนุบำรุง ตลอดจนถึงการใช้ประโยชน์ ทรงมุ่งมั่นที่จะเพิ่มจำนวนป่าไม้ให้มากขึ้น เพื่อช่วยรักษา เกื้อกูลธรรมชาติอื่น ๆ ทั้งดิน น้ำ อากาศ และมนุษย์ด้วย เพื่อให้อยู่ด้วยกันได้อย่างมีความสุขและได้รับ ผลประโยชน์ร่วมกัน ด้วยทรงมีความห่วงใยในทุกข์สุขของราษฎรทั่วประเทศโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทยากจน ห่างไกลและทุรกันดาร โดยในแต่ละปีพระองค์ทรงแปรพระราชฐานประทับอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อทรงค้นหา ข้อมูลที่แท้จริงจากประชาชนและจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐที่ปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ ทรงสังเกตการณ์ สำนวณสภาพทางภูมิศาสตร์ไปพร้อม ๆ กันด้วย ทั้งนี้ เพื่อทรงรวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางที่จะพระราชทาน พระราชดำริให้ดำเนินการตามโครงการในพื้นที่ต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน เพื่อพัฒนาให้มีความกินดีอยู่ดี โดยพัฒนาชุมชนมีความเข้มแข็งก่อนให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ และสอดคล้องกับ การอนุรักษ์ และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่ายั่งยืน ตลอดจนส่งเสริมความรู้ เทคนิค วิชาการที่ทันสมัย เรียบง่าย ประหยัด และถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อพัฒนาให้ประชาชนมีผลประโยชน์ ร่วมกันกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ เพราะถ้าประชาชนได้รับประโยชน์จากธรรมชาติเขาก็จะรัก และหวง แหนธรรมชาติเหล่านั้นด้วย ทรงประมวลความรู้ต่าง ๆ ด้วยวิธีที่ง่ายแก่การปฏิบัติให้แก่ประชาชนหลายประการใน การอนุรักษ์และพื้นที่ป่าไม้

ด้านทรัพยากรดิน

การเพิ่มผลผลิตและรายได้ของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา มาจากขยายพื้นที่เพาะปลูก มากกว่าการเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่ จนถึงขณะนี้ได้ประมาณกันว่าพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเกษตรกรรมได้ใช้ ไปจนเกือบหมดสิ้นแล้ว และการอพยพโยกย้ายของประชากรเข้าไปอยู่กระจุกกระจายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ได้ทำลายพื้นที่ป่าไม้ลงไปเป็นจำนวนมาก แม้กระทั่ง ทั้ง ๆ ที่บางส่วนดินไม่มีความเหมาะสมต่อการเกษตรกรรม เลย อย่างเช่นพื้นที่ที่มีความลาดชันสูงซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการกัดเซาะพังทลายของหน้าดินในอัตราที่ค่อนข้างสูง ดินเลื่อนลงไปแหล่งน้ำต่าง ๆ และตกตะกอนจนต้นเขินเป็นการทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมไปอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ ในพื้นที่ที่ทำการเกษตรกรรมโดยทั่วไปได้มีการใช้ที่ดินกันอย่างขาดความระมัดระวัง ใช้ดินซ้ำซาก โดยไม่มีการบำรุงรักษาทำให้เกิดความเสื่อมโทรมทั้งด้านเคมีและกายภาพ นอกจากนั้นปัญหาการครอบครอง และกรรมสิทธิ์ที่ดินก็เป็นปัญหาสำคัญอีกด้านหนึ่งสำหรับเกษตรกร ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ หากไม่รีบแก้ไขโดยเร็ว แล้วก็จะย่อมจะมีผลกระทบและเป็นปัญหาต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก

ด้านทรัพยากรน้ำ

“...หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้ น้ำเพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำ คนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้า คนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้...” พระราชดำรัส ณ สวนจิตรลดา ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๙ จากปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเพาะปลูกมีปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไป ในขณะที่พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ แต่ประชาชนในภาคเหนือกลับประสบ ปัญหาน้ำท่วม นอกจากนี้ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ธุรกิจการค้า และการทำอุตสาหกรรม ล้วนส่งผลให้ เกิดปัญหาน้ำเน่าเสีย เนื่องจากความไม่ใส่ใจต่อการบำบัดคุณภาพน้ำทิ้ง ซึ่งทุกปัญหาที่กล่าวมา ล้วนอยู่ในความ สนพระทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงมุ่งมั่นที่จะพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราษฎรทุกหมู่ เหล่าด้วยโครงการพัฒนาหรือจัดหาแหล่งน้ำในรูปแบบต่าง ๆ มาโดยตลอด ทรงเสด็จพระราชดำเนินไปในพื้นที่ ส่วนต่าง ๆ ของประเทศ ซึ่งทำให้พระองค์มีโอกาสร่วมชมภูมิประเทศในทางภูมิศาสตร์และได้เห็นความเป็นไปที่ แท้จริงของชนบทไทย จนเกิดความตระหนักต่อปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ทั้งเรื่องการอนุรักษ์ดิน ป่า หรือน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่อง “ น้ำ ” ที่ได้ทรงทอดพระเนตรเห็นแหล่งน้ำใน ๓ มิติ คือ ภาพทางอากาศ ภาพทางบกหรือที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ และภาพทางสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ พระองค์ท่านได้ทรงทำ “ แผนที่ทางสังคม ” หรือที่เรียกว่า Social Mapping ของประเทศด้วยพระองค์เอง จนกล่าวกันว่าในหลวงทรงมีข้อมูลแหล่งน้ำมากที่สุดและดีที่สุดในประเทศไทย จนได้รับสมญานามว่าเป็น “ปราชญ์แห่งการบริหารจัดการน้ำ”

ทรัพยากรธรรมชาติมีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมวลมนุษยชาติและประเทศชาติ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่คอยค้ำจุนความเจริญในทุกๆด้านของมนุษยชาติจะเห็นได้ว่าประเทศใดที่มี ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์และประชาชนรู้จักหลักวิธีการอนุรักษ์หรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรนั้นๆ อย่างชาญฉลาดในเชิงของการอนุรักษ์แล้ว ประเทศนั้นๆมักประกอบไปด้วยประชาชนที่มั่งคั่งสมบูรณ์มีความ เป็นอยู่สุขสบาย ตรงกันข้ามกับประเทศที่ขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติหรือประชาชนไม่รู้จักวิธีการอนุรักษ์ ปล่อยให้ทรัพยากรธรรมชาติต้องสูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ในไม่ช้าประชาชนของประเทศนั้นก็จะพบตัวเอง ต้องเผชิญกับความตกต่ำทางเศรษฐกิจ มาตรฐานการครองชีพจะถูกกระทบกระเทือน ความวุ่นวายต่างๆ ก็จะตามมา ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์เป็นอู่ข้าวอู่น้ำ แต่ถ้าประชาชนยังใช้ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ประหยัดและขาดหลักการอนุรักษ์แล้ว อนาคตของประเทศก็จะตกอยู่ในฐานะที่น่า เป็นห่วงอย่างยิ่ง ทรัพยากรธรรมชาติอาจจำแนกได้เป็น ๓ ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

๑. ทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่หมดเปลืองหรือสูญหายไป (inexhaustible natural resources) แบ่งได้เป็น ๒ ชนิด คือ

๑) บรรยากาศ ในบรรยากาศประกอบไปด้วยอากาศซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต นอกจากนั้นยังมีความชื้น อุณหภูมิ และการเคลื่อนไหวของมวลอากาศ รวมเรียกว่า ภูมิอากาศ (climate) ซึ่งมีความสำคัญต่อลักษณะดิน พืชพรรณ และสภาพอื่นๆของสิ่งมีชีวิตบนพื้นผิวโลก ดังนั้นบรรยากาศจึงเป็น ทรัพยากรที่มีผลต่อทรัพยากรอื่นๆในที่เฉพาะแห่งหรือในบริเวณใดบริเวณหนึ่งแตกต่างกันไป ในบรรยากาศจะ มีการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงต่อเนื่องกันไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุดจึงจัดบรรยากาศอยู่ในทรัพยากรพวกที่ใช้ไม่รู้จัก หมด

๒) น้ำที่อยู่ในวัฏจักร (water in cycle) น้ำที่อยู่ในวัฏจักรจะหมุนเวียนเปลี่ยนไปจาก สภาพหนึ่งไปเป็นอีกสภาพหนึ่งเรื่อยไปโดยไม่มีสิ้นสุด เช่น จากฝน หิมะ ลูกเห็บตกลงสู่พื้นดินบางส่วนระเหย กลับไป บางส่วนไหลซึมลึกลงไปเป็นน้ำใต้ดินแล้วทยอยไหลลงสู่ห้วยธาร บางส่วนจะไหลไปตามพื้นผิวดินลงสู่ แม่น้ำลำคลองออกสู่ทะเลมหาสมุทร และกลับระเหยกลายเป็นไอน้ำจับตัวเป็นก้อนเมฆตกลงมาเป็นฝนอีก การหมุนเวียนของน้ำแบบนี้จึงไม่มีที่สิ้นสุดหรือหมดไปแต่อย่างใด

๒. ทรัพยากรที่ทดแทนได้หรือรักษาไว้ได้ (replaceable and maintainable natural resources) แบ่งได้เป็น ๗ ชนิดคือ

๑) น้ำที่อยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง (water in place) หมายถึงน้ำที่อยู่ในที่เฉพาะแห่งที่เราเห็นเรา ใช้กันอยู่ทุกวัน เช่น น้ำในภาชนะ เป็นต้น เมื่อใช้แล้วก็จะหมดไปแต่เราสามารถที่จะหาทดแทนใหม่ได้

๒) ดิน (soil) หมายถึงเนื้อดินที่เป็นที่อยู่อาศัยของพืชเป็นแหล่งสะสมแร่ธาตุ อาหารที่ จำเป็นสำหรับพืช เพราะเหตุที่อาหาร เครื่องนุ้มนุ่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ส่วนมากมาจากพืชซึ่งเจริญเติบโต มาจากดินหรือได้จากสัตว์ซึ่งกินพืช ดินจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตแต่ดินเกิดทดแทนตามธรรมชาติได้ช้ามาก กว่าจะได้เนื้อดินหนา ๑ นิ้ว ธรรมชาติจะต้องใช้เวลาสร้างถึงร้อยปี พันปีเป็นอย่างน้อย อย่างไรก็ตาม ถึงดินจะ เกิดได้ช้าแต่มนุษย์ก็สามารถดูแลรักษาดินให้คงมีคุณภาพเหมือนเดิมได้โดยการใส่ปุ๋ยหรือการใช้ประโยชน์จาก

ดินอย่างถูกต้องตามหลักการอนุรักษ์เพราะฉะนั้นคุณสมบัติของดินในแง่ของทรัพยากรธรรมชาติแล้วจัดเป็นประเภทที่สามารถรักษาให้คงอยู่ได้(maintainable) มากกว่าการเกิดขึ้นทดแทนกัน (replaceable)

๓) ที่ดิน(land) หมายถึงพื้นแผ่นดินมากกว่าเนื้อดินซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกประโยชน์แก่มนุษย์ได้เป็น ๒ ประการด้วยกัน แล้วแต่วัตถุประสงค์และความต้องการของมนุษย์ ประการแรกเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยตรงจากการดัดแปลงด้วยฝีมือมนุษย์ เช่นที่ดินที่ว่างเปล่า ที่อยู่อาศัย ที่ตั้งของเมืองต่างๆในปัจจุบัน อาจเคยเป็นที่ตั้งของป่ามาก่อนก็ได้แต่ถูกดัดแปลงด้วยฝีมือมนุษย์ ประการที่สอง เป็นการใช้ประโยชน์ทางอ้อมโดยใช้ประโยชน์ในรูปของทิวทัศน์อันสวยงามตามธรรมชาติไม่ได้มีการดัดแปลงแต่ประการใดจึงจัดเข้าอยู่ในทรัพยากรพวกที่สามารถรักษาให้คงอยู่ได้

๔) ป่าไม้ ทรัพยากรป่าไม้นับว่ามีความสำคัญมากในแง่ของการอนุรักษ์ดิน น้ำ และสัตว์ป่า ซึ่งอำนวยความสะดวกให้มนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากป่าไม้สามารถขึ้นทดแทนโดยธรรมชาติหรือการปลูกให้เป็นป่ามาใหม่ได้ ป่าไม้จึงถูกจัดอยู่ในทรัพยากรพวกที่เกิดขึ้นทดแทนและรักษาให้คงอยู่ได้ ถ้าหากได้มีการจัดการป่าไม้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

๕) หุบหญ้า (rangeland) หมายถึงพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งที่ส่วนใหญ่มีพืชวงศ์หญ้าและพืชพรรณอื่นๆขึ้นอยู่เองตามธรรมชาติมักเป็นที่ที่มีฝนตกน้อยใช้เป็นที่หากินของสัตว์เลี้ยงและสัตว์ป่า เป็นที่เหมาะสมแก่การดำเนินการจัดการโดยอาศัยพื้นฐานทางนิเวศวิทยามากกว่าพื้นฐานทางการเกษตรและใช้ประโยชน์แบบอเนกประสงค์

๖) สัตว์ป่าที่เป็นสัตว์บกและสัตว์น้ำ (wildlife resources) สัตว์ป่าทั้งที่อยู่บนบก และในน้ำ เป็นสิ่งมีชีวิตที่สามารถจะเกิดลูกหลายสืบแทนกันได้ มนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์และรักษาให้คงอยู่ได้ ถ้ารู้จักใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องตามหลักการอนุรักษ์

๗) กำลังงานมนุษย์ (human power) มนุษย์เป็นทรัพยากรธรรมชาติอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติสามารถใช้กำลังงานทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจให้เป็นประโยชน์ เช่น แรงงานและความสามารถของพลังทางจิต เป็นต้น มนุษย์ต่างกับสัตว์ตรงที่มนุษย์มีวัฒนธรรม และมีความรับผิดชอบ ถ้ามนุษย์สามารถมีพลังงานอย่างสม่ำเสมอตลอดไปแล้วมนุษย์จะเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ยิ่งใหญ่ที่อย่างไรก็ตามกำลังงานมนุษย์เป็นสิ่งที่สูญหายไปแต่ก็สามารถจะรักษาให้คงอยู่หรือทำให้เกิดขึ้นใหม่ได้เช่นกัน

๓. ทรัพยากรที่ไม่เืองเืองใช้แล้วหมดไป (exhaustible natural resources) แบ่งเป็น ๒ ชนิด คือ

๑) แร่ (minerals) ได้แก่ โลหะ เชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่น และพวกที่ไม่ใช่เชื้อเพลิงหรือโลหะ พวกนี้เป็นทรัพยากรที่ไม่สามารถเืองเืองได้ใช้ประโยชน์แล้วก็หมดไป แต่บางชนิดอาจจะนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (recycle)

๒) ที่ดินในสภาพธรรมชาติ (land in natural condition) ได้แก่สถานที่ใช้ศึกษาธรรมชาติและสถานที่วิเวกห่างไกลผู้คน (wilderness area) สถานที่เหล่านี้ถ้าถูกทำลายจะไม่สามารถสร้างมาแทนใหม่ได้ ประเทศที่เจริญมีวัฒนธรรมสูงยังมีความจำเป็นในการที่จะรักษาสภาพธรรมชาติที่ไม่เคยถูกรบกวนมาก่อนไว้สำหรับศึกษาหาความรู้ตามธรรมชาติมีไว้สำหรับคุณค่าทางจิตใจที่แบบนี้จึงเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นมาใหม่ได้ เพราะคุณสมบัติเฉพาะตัว (unique) ตามธรรมชาติ เช่น น้ำตก หน้าผา จุดเด่นตามธรรมชาติต่างๆ

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นมีแนวความคิดและหลักการพอสรุปได้ดังนี้

๑. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึงการรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด ยาวนานที่สุด และโดยทั่วถึงกัน ทั้งนี้ไม่ได้หมายถึง ห้ามใช้หรือเก็บรักษาทรัพยากรไว้เฉยๆ แต่จะต้องนำมาใช้ให้ถูกต้องตามกาลเทศะ (time and space)

๒. ทรัพยากรธรรมชาติจำแนกอย่างกว้างๆออกเป็นทรัพยากรที่เกิดขึ้นได้ เช่น ดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า พืชหญ้า และกำลังงานมนุษย์กับทรัพยากรที่ไม่สามารถเกิดขึ้นใหม่ได้ เช่น น้ำมันและแร่ต่างๆ เป็นต้น

๓. ปัญหาสำคัญที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ การอนุรักษ์ทรัพยากรดินที่ยังอุดมสมบูรณ์อยู่ให้คงคุณสมบัติที่ดีตลอดไปในขณะเดียวกันจะเป็นผลดีต่อทรัพยากรอื่นๆเช่น น้ำ ป่าไม้ และสัตว์ป่าด้วย

๔. การอนุรักษ์หรือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติต้องคำนึงถึงทรัพยากรอย่างอื่นในเวลาเดียวกันด้วย ไม่ควรแยกพิจารณาเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะทรัพยากรทุกอย่างมีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

๕. ในการวางแผนการจัดการทรัพยากรอย่างชาญฉลาดนั้นจะต้องไม่แยกมนุษย์ออกจากสภาพแวดล้อมทางสังคมหรือวัฒนธรรมหรือสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติเพราะว่าวัฒนธรรมและสังคมของมนุษย์ได้พัฒนาตัวเองมาพร้อมกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของสังคมนั้นๆกล่าวโดยทั่วไป การอนุรักษ์ถือได้ว่าเป็นทางแห่งการดำเนินชีวิตเพราะมีส่วนเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและสังคมซึ่งมีบทบาทต่อชีวิตมนุษย์เป็นอันมาก

๖. ไม่มีโครงการอนุรักษ์ใดที่จะประสบความสำเร็จได้ นอกเสียจากผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจะได้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรนั้นๆและใช้อย่างชาญฉลาดให้เกิดผลดีในทุกๆด้านต่อสังคมมนุษย์ และควรใช้ทรัพยากรให้อำนวยประโยชน์หลายๆด้านในเวลาเดียวกันด้วย

๗. อัตราการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในปัจจุบัน จะเป็นที่ดีก็ตาม ยังไม่อยู่ในระดับที่จะพียงซึ่งฐานะความอยู่ดีกินดีโดยทั่วถึงได้ เนื่องจากการกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรยังเป็นไปโดยไม่ทั่วถึง

๘. การอนุรักษ์เกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในเมืองหรือชนบท ความมั่งคั่งสุขสมบูรณ์ของประเทศขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นผู้ใช้ทรัพยากรอื่นๆของประเทศนั้นๆ

๙. การทำลายทรัพยากรธรรมชาติใดๆด้วยเหตุใดก็ตาม เท่ากับเป็นการทำลายความดีวิถีของมนุษย์ อย่างไรก็ดี มนุษย์จะต้องยอมรับว่าการทำลายทรัพยากรธรรมชาติได้เกิดขึ้นอยู่ทุกหนทุกแห่งที่มีการใช้ทรัพยากรนั้นๆอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก

๑๐. การดำรงชีวิตของมนุษย์ขึ้นอยู่กับสิ่งมีชีวิตไม่ว่าจะเป็นพืชหรือสัตว์ซึ่งต่างก็เกิดมาจากทรัพยากรอื่นๆ เช่น ดิน น้ำ อีกทอดหนึ่ง กำลังงานของมนุษย์ ตลอดจนการอยู่ดีกินดีทั้งทางร่างกายและจิตใจขึ้นอยู่กับคุณค่าของอาหารที่เราบริโภค นอกจากปลาและอาหารทะเลอื่นๆแล้ว อาหารทุกอย่างจะเป็นผักผลไม้ ถั่ว ข้าวหรือในรูปของนมเนื้อสัตว์อันเป็นผลผลิตจากพืชที่สัตว์บริโภคเข้าไปล้วนเกิดขึ้นมากจากดินทั้งสิ้น

๑๑. มนุษย์จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเชื่อในความเป็นไปตามธรรมชาติ มนุษย์สามารถนำเอาวิทยาการต่างๆมาช่วยเหลือนบรรเทาการระบวนการต่างๆที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติได้แต่มนุษย์ไม่สามารถจะนำสิ่งใดมาทดแทนธรรมชาติได้ทั้งหมดทีเดียวอย่างแน่นอน

๑๒. การอนุรักษ์นอกจากจะเพื่อการอยู่ดีกินดีของมวลมนุษย์แล้วยังจำเป็นต้องอนุรักษ์ธรรมชาติเพื่อความสมบูรณ์และเป็นผลดีทางจิตใจด้วยเช่น การอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ การอนุรักษ์สัตว์ป่าเพื่อความสวยงามและสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจหรือเป็นเกมกีฬา เป็นต้น

๑๓. เป็นความจริงที่ว่าประชากรของโลกเพิ่มมากขึ้นทุกวัน แต่ทรัพยากรธรรมชาติกลับลดน้อยถอยลงทุกทีที่ไม่มีใครทราบได้ว่าการใช้ทรัพยากรในบั้นปลายนั้นจะเป็นอย่างไร อนาคตจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ถ้าหากทุกคนไม่เริ่มต้นอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตั้งแต่นี้

๔. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินงาน และเป้าหมายของงาน

การดำเนินการในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาผลที่เกิดจากการพัฒนาด้านต่าง ๆ ต่อชุมชนบ้านสบซุ่น จังหวัดน่าน
๒. เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐาน และสภาพปัญหา ในปัจจุบันของชุมชนบ้านสบซุ่น จังหวัดน่าน
๓. เพื่อให้ได้รูปแบบในการพัฒนาในอนาคตของชุมชนบ้านสบซุ่น จังหวัดน่าน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑. สำรวจข้อมูลพื้นฐาน ของชุมชนบ้านสบซุ่น จังหวัดน่าน ที่อยู่ในความรับผิดชอบของพื้นที่โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ บ้านสบซุ่น จังหวัดน่าน
๒. สำรวจข้อมูลในหัวข้อที่เกี่ยวข้องด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติ ความคิดเห็นต่อโครงการ ฯ และจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และโอกาสของชุมชนบ้านสบซุ่น จังหวัดน่าน โดยกระบวนการเวทีชาวบ้าน และการสนทนากลุ่ม
๓. วิเคราะห์ข้อมูลและวางแผนพัฒนาชุมชนบ้านสบซุ่น ตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน และคนอยู่กับป่าอย่างยั่งยืน
๔. นำผลเสนอต่อชุมชนเพื่อรับทราบและใช้ในการวางแผนพัฒนาชุมชนโดยโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริบ้านสบซุ่น จังหวัดน่าน ต่อไป

เป้าหมาย

๑. ได้ทราบผลการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต่อชุมชนบ้านสบซุ่น จังหวัดน่าน
๒. ได้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐาน ในด้าน ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนสภาพปัญหา ของชุมชนบ้านสบซุ่น จังหวัดน่าน
๓. ได้แนวทางการพัฒนาชุมชนบ้านสบซุ่น จังหวัดน่าน ที่ยั่งยืน

๕. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

ทำให้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และโอกาส ของชุมชน ตลอดจนข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรป่าไม้

นำข้อมูลที่ได้นำไปวางแผนการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนของชุมชนบ้านสบซุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การที่คนสามารถอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืน

๖. การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

ชุมชนบ้านสบซุ่นยังไม่มีแผนการพัฒนายั่งยืนที่จะนำมาเป็นหลักในการพัฒนาการศึกษาครั้งนี้ จะทำให้โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ บ้านสบซุ่น จังหวัดน่าน ได้แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนแห่งนี้ร่วมกับทางชุมชนอีกทางหนึ่ง

๗. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

๑.การจัดทำเวทีชาวบ้าน และกระบวนการกลุ่ม ผู้เข้าร่วมกระบวนการต้องมีความเข้าใจในบริบทของพื้นที่ชุมชนและให้ข้อมูลที่เป็นจริงออกมาเพื่อให้ได้ผลที่ออกมามีความเชื่อถือได้

๒.การเก็บข้อมูลในอดีตมีข้อมูลค่อนข้างน้อยจึงทำให้การเปรียบเทียบข้อมูลในปัจจุบันไม่ชัดเจน

๓.การพัฒนาที่หลากหลายมิติ แต่ที่เป็นหลักๆ ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทรัพยากรป่าไม้) ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ในด้านเศรษฐกิจข้อมูลที่ใช้ในการเปรียบเทียบใช้ข้อมูล จปฐ. ที่รัฐจัดเก็บจะรวมรายได้ทุกกิจกรรมที่ดำเนินการ ทำให้ไม่ทราบถึงรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมที่สถานีวิจัยพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริได้ส่งเสริมไป อีกทั้งราษฎรก็ไม่สามารถแยกแยะได้ว่ารายได้มาจากทางใดบ้างอีกทั้งไม่มีการจดบันทึกข้อมูลได้ รายได้จึงเป็นรายได้รวมของทุกกิจกรรม

๘. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

ด้วยการพัฒนาของสถานีวิจัยพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ จังหวัดน่าน มีการพัฒนาชุมชนบ้านสบซุ่น ตั้งแต่ปีพ.ศ.๒๕๔๗ ซึ่งเป็นระยะเวลา ๒๐ ปี และไม่มีการเก็บข้อมูลที่เป็นระบบทำให้หาข้อมูลเปรียบเทียบกับปัจจุบันได้ยาก อีกทั้งการสอบถามจากผู้คนที่เคยผ่านการปฏิบัติงานในห้วงเวลายุคแรกของการพัฒนาเหลืออยู่น้อยและยังจำเหตุการณ์ได้ไม่แน่ชัดเท่าที่ควร ทำให้การรวบรวมข้อมูลเป็นไปได้ยาก

๙. ข้อเสนอแนะ

๑. การดำเนินการในลักษณะนี้ควรจัดทำทุก ๕ ปี ให้ต่อเนื่องไปเพราะสถานการณ์ในปัจจุบันนั้นเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จะได้มีการวางแผนทางพัฒนาที่ยั่งยืนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่อไป

๒. โครงการสถานีวิจัยพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ บ้านสบซุ่น จังหวัดน่าน มีหน่วยงานที่คอยสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่หลายงานเมื่อได้แผนการพัฒนามันควรจะมอบให้หน่วยงานร่วม ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต บ้านสบซุ่น ไปในแนวทางเดียวกัน

๑๐. การเผยแพร่ผลงาน (ถ้ามี)

๑๑. ผู้ร่วมดำเนินการ (ถ้ามี)

(๑)สัดส่วนของผลงาน.....%

(๒)สัดส่วนของผลงาน.....%

(๓)สัดส่วนของผลงาน.....%

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ) ผู้ขอประเมิน

(.....นายวราวุธ เทียมไธสง.....)

วันที่ ๑๑ / ๑๑ / ๒๕๖๗

ขอรับรองว่าสัดส่วนการดำเนินการข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

รายชื่อผู้มีส่วนร่วมในผลงาน	ลายมือชื่อ
(๑)	
(๒)	
(๓)	

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)

(..... (นายปัญญา เนื่องจากจ้อย)

ผู้ดำเนินการส่วนประสานโครงการพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ

วันที่..... / ๑๑ มี.ค. ๒๕๖๗ /

(ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล)

(ลงชื่อ)

(นายกมล นวลโย)

(ตำแหน่ง) ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๓

วันที่..... / ๑๒ มี.ค. ๒๕๖๗ /

(ผู้อำนวยการกอง/สำนัก ขึ้นไป)

หมายเหตุ : ๑. คำรับรองจากผู้บังคับบัญชาอย่างน้อยสองระดับ คือ ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล และผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป
อีกหนึ่งระดับ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นบุคคลคนเดียวกัน ก็ให้มีคำรับรองหนึ่งระดับได้
๒. การเสนอผลงานให้มีความยาวไม่น้อยกว่า ๕ หน้ากระดาษ A๔

**แบบการเสนอข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน
(ระดับชำนาญการ และระดับชำนาญการพิเศษ)**

๑. เรื่อง ...แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เป็นไปตามหลักภูมิสังคมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ของโครงการ
สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ บ้านสบขุน จังหวัดน่าน

๒. หลักการและเหตุผล

“เราจะสืบสาน รักษา และต่อยอด และครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎร
ตลอดไป” พระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒
ถือเป็นสิ่งที่หน่วยงานควรน้อมนำพระปฐมบรมราชโองการนี้มาประยุกต์และปรับใช้ในพื้นที่ต่อจากงานต่าง ๆ
ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้า
สิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชชนนีพันปีหลวง ได้ทรงงานไว้ และจะเห็นได้ว่าพระองค์ท่านทรงเป็นผู้มี
พระปรีชาญาณและมีหลักการทรงงานที่สอดคล้องกับพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลย
เดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงมองการพัฒนาอาณาราษฎรให้มีความสุข

นับตั้งแต่ วันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลย
เดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงเสด็จขึ้นครองราชย์ และได้มีพระปฐมบรมราชโองการว่า “เราจะครอง
แผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์แห่งมหาชนชาวสยาม” นับตั้งแต่วันนั้นจวบจนถึงวันนี้ เป็นระยะเวลากว่า ๘๐
ปีที่พระองค์ทรงงานเพื่อปวงชนชาวไทย สมดังที่พระองค์ทรงตั้งพระปณิธานไว้ ก่อเกิดโครงการพระราชดำริต่าง
ๆ หลายโครงการด้วยกัน ซึ่งโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตั้งแต่ปี ๒๕๔๕-๒๕๕๖ มีจำนวน ๔,๔๔๗
โครงการ (สำนักงาน กปร. ,ข้อมูล ณ เดือนกันยายน ๒๕๕๖) โดยพระองค์ทรงต้องการให้ประชาชนชาวไทยมี
ความสุข กินดีอยู่ดี ทรงมองการดำเนินงานแบบองค์รวม ทรงเน้นการแก้ปัญหาที่แก่นแท้ของปัญหาอย่าเป็น
ระบบ พัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในแนวทางที่ยั่งยืนและให้ราษฎรพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง และอยู่ร่วมกับ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นอีก
หน่วยงานหนึ่งที่ได้สนองงานของพระองค์ท่าน และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์อย่างใกล้ชิด ด้วยใน
สภาวะการณ์ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนับวันเริ่มที่จะเสื่อมโทรมและสูญหายไป แต่ประชากร
ของประเทศกลับเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ต้องแก่งแย่งกันมากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่
ป่าไม้ ที่นับวันเริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นในการบุกรุกทำลายป่าเพื่อใช้ประโยชน์ที่ดิน ไม่ว่าจะเป็นการนำไปทำ
รีสอร์ท หรือการทำการเกษตรเชิงเดี่ยว เป็นต้น

บ้านสบขุน หมู่ที่ ๗ ตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน เป็นชุมชนชาวพื้นเมือง นับถือศาสนาพุทธ
ชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพและมีรายได้หลักจากการทำการเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำไร่ข้าวโพดและ
การทำสวน การเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ยังมีการทำข้าวไร่ไว้เพื่อบริโภค เพื่อความสะดวกในการทำการเกษตร
มีการขยายพื้นที่รุกพื้นที่ป่าออกไปมากทำให้พื้นที่ป่าบริเวณนี้เริ่มทรุดโทรม จนเมื่อ วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๗
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตร
พื้นที่ต้นน้ำลำธารน้ำคาง ทรงพบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำ และมีสภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูงถูกบุกรุกแผ้ว
ถางเพื่อทำไร่หมุนเวียน ส่งผลให้พื้นที่ต้นน้ำบริเวณดังกล่าวได้รับความเสียหายเป็นบริเวณกว้าง

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชชนนีพันปีหลวง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เชิญแม่ทัพภาคที่ ๓, ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, ผู้แทนกรมป่าไม้, ผู้แทนกรมชลประทาน, ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร, ผู้แทนกรมวิชาการเกษตร, ผู้แทนกรมปศุสัตว์, ผู้แทนกรมพัฒนาชุมชน, ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพิเศษประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.), ผู้อำนวยการสำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ๑๓ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง มาร่วมประชุมปรึกษาหารือในการแก้ปัญหา และทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดตั้ง สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงขึ้น โดยขอใช้พื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกแผ้วถางบริเวณริมลำน้ำคาง บ้านสบซุ่น หมู่ที่ ๗ ตำบลปาคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน เนื้อที่ประมาณ ๕๐๐ ไร่ จัดตั้งสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงขึ้น โดยให้ราษฎรหมู่บ้านสบซุ่น และราษฎรบ้านดอยตัว ได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานโครงการฯ และเรียนรู้การทำการเกษตรที่สูงที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ รวมถึงการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ให้เป็นแหล่งต้นน้ำที่สมบูรณ์

โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ บ้านสบซุ่น จังหวัดน่าน จึงต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรบ้านสบซุ่น และบ้านดอยตัวให้เกิดความยั่งยืนตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และแนวพระราชดำริพระราชทาน สืบสาน รักษา ต่อยอด ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยเฉพาะหลักภูมิสังคม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน มาประยุกต์ใช้เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนและมั่นคงตามแนวการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่มุ่งเน้นให้ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ราษฎรในชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ลดการทำลายบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนภายใต้หลักภูมิสังคม

๓. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

บ้านสบซุ่นเป็นชุมชนชาวพื้นเมือง นับถือศาสนาพุทธ มีประชากร ๑,๒๓๑ คน ชาย ๕๘๘ คน หญิง ๖๓๓ คน จำนวน ๓๓๒ หลังคาเรือน ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาภาคบังคับ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในช่วงวัยทำงานถึงวัยชรา ทำให้มีผู้ที่สามารถอ่านออกเขียนได้มีน้อย นักเรียนโรงเรียนสบซุ่นเมื่อจบการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ ๖ นักเรียนชายเข้าศึกษาต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาโดยบวชเรียน ส่วนนักเรียนหญิงเข้าศึกษาต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนประจำพักนอนเนื่องจากครอบครัวมีฐานะยากจน หลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่กลับมาช่วยพ่อแม่ทำการเกษตรที่บ้านบางส่วนไปทำงานต่างจังหวัด

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปของพื้นที่มีลักษณะเป็นภูเขาสูงและลาดชันเป็นส่วนใหญ่ มีพื้นที่ราบค่อนข้างน้อย ความสูงโดยเฉลี่ยของพื้นที่ตั้งแต่ประมาณ ๕๕๐ - ๙๐๐ เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง เหมาะสมกับการทำเกษตรแบบพืชสวนผสมผสาน และนาขั้นบันได

แนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

นับตั้งแต่กระแสโลกได้เรียกร้องให้ใส่ใจในการพัฒนาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม นอกเหนือจากการมุ่งเน้นเรื่องการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแต่เพียงด้านเดียว อันเป็นทิศทางการพัฒนาที่เรียกว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development) ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญคือ หนึ่ง เป็นเรื่องของการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม ภายใต้ข้อจำกัดทาง สภาพแวดล้อมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการสนองความต้องการที่จำเป็นของคน ในรุ่นต่อไป สอง คำนึงถึงมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่มีความเชื่อมโยงกัน เช่น การขจัดความยากจน จำเป็นต้องคำนึงถึงการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม

และความเป็นธรรมทางสังคม ประกอบกัน และ สามมีจุดมุ่งหมายที่จะบรรลุถึงสถานะแห่งความยั่งยืนของสังคมโลกโดยรวม ไม่ใช่ เพื่อความยั่งยืนหรือความสามารถในการอยู่รอดขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง ซึ่งหมายรวมถึงวิถีการบริโภคอย่างยั่งยืน และแหล่งทรัพยากรที่ยั่งยืน

แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนดังกล่าวนี้ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรได้มีแนวพระราชดำริ มานานกว่าหกทศวรรษ นับแต่ทรงครองสิริราชสมบัติ การพัฒนาซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดีและพึงปฏิบัติ ทำให้คนจำนวนไม่น้อยเห็นว่า การพัฒนาจะต้อง พยายามเร่งรีบ กระทำให้เกิดผลโดยเร็ว แต่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเห็นว่า การพัฒนาควรต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่ใช่ทำด้วยความกระหายในสิ่งใหม่ หรือความแปลกใหม่ของสิ่งที่จะ พัฒนา และมีใช้กระทำเพียงเพราะความต้องการของผู้พัฒนาเท่านั้น แต่พระองค์ทรงตระหนักถึงความ สำคัญของ “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ด้วย ดังที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักการทรงงานพัฒนาประเทศของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหนังสือ “พระมหากษัตริย์นักพัฒนา เพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา” ความตอนหนึ่งว่า

“...เป้าหมายในการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” เพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของคน โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ให้คนมีความสุข โดยต้องคำนึงเรื่องสภาพภูมิศาสตร์ความเชื่อทางศาสนา เชื้อชาติ และภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม แม้ว่าวิถีการพัฒนามีหลากหลายแต่ที่สำคัญคือนักพัฒนาจะต้องมีความรัก ความห่วงใย ความรับผิดชอบ และการเคารพในเพื่อนมนุษย์...”

หลักการทรงงาน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงปฏิบัตินับตั้งแต่เสด็จขึ้นเถลิงถวัลย์สิริราชสมบัติในปี ๒๔๘๙ แสดงให้เห็นถึงพระเมตตาและพระมหากรุณาธิคุณ ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่พสกนิกรทั้งแผ่นดิน ได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทรงทุ่มเทพระวรกายตรากตรำและมุ่งมั่น เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่พสกนิกร ไม่ว่าจะเชื้อชาติและศาสนาใด หรืออยู่ห่างไกลสักเพียงใดก็มีทรงย่อท้อ ทรงเข้าไปช่วยเหลือราษฎรทั้งด้านสาธารณสุข การศึกษาสาธัญูปโภคขั้นพื้นฐาน การเกษตร การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งดิน น้ำ ป่าไม้ และพลังงาน หรือแม้กระทั่งการจรรจาที่ทรงคิดค้นแนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างแยบยล การทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย และสามารถปฏิบัติได้จริง โดยทรงเน้น “การพัฒนาคน” เป็นตัวตั้ง และยึดหลักผลประโยชน์ของปวงชน และการมีส่วนร่วมตัดสินใจของประชาชน ตลอดจนภูมิสังคมที่คำนึงความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ และการพึ่งตนเอง โดยรู้จักประมาณตนและดำเนินการด้วยความรอบคอบระมัดระวัง และ “ทำตามลำดับขั้น” อย่างบูรณาการ ซึ่งอาศัยความ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และการ “รู้ รัก สามัคคี” ของทุกฝ่าย ส่งผลให้ประชาชนและชุมชนในชนบทที่ได้ดำเนินการตามแนวพระราชดำริมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม มีเทคโนโลยีที่เหมาะสม ดำเนินการได้อย่างประหยัด และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน อันนำไปสู่ชุมชนและสังคมที่เข้มแข็งและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ซึ่งหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรที่สามารถน้อมนำมาปฏิบัติเพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ บ้านสบขุน จังหวัดน่าน ประกอบด้วย

๑. ปลูกป่าในใจคน ป่าไม้เป็นปัจจัยสำคัญของชีวิตมนุษย์ หากไม่มีการปลูกจิตสำนึกในการรักษาป่าไม้ให้กับทุกคนแล้ว จะทำให้การดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นไปด้วยความยากลำบาก เจ้าหน้าที่ของรัฐดูแลรักษาป่าไม้ด้วยหน้าที่พึงกระทำ แต่ชาวบ้านจะสามารถดูแลและหวงแหนป่าไม้ด้วยจิตสำนึกเพื่อรักษาปัจจัยแห่งชีวิตของตนเอง ทรงมีพระราชดำรัสว่า ควรจะมีป่าไม้หมู่บ้านเสียที ป่าจะได้กลับมา หมายถึงชาวบ้านลุกขึ้นดูแลและฟื้นฟูทรัพยากรป่าด้วยตนเอง ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลูกต้นไม้ ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดิน และรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...”

พระราชดำรัสพระราชทานแก่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ณ หน่วยจัดการต้นน้ำทุ่งจือ อำเภอมะแม่ม จังหวัดเชียงใหม่ วันเสาร์ ที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๑๙

๒. ระเบิดจากข้างใน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน ทรงตรัสว่า “ต้องระเบิดจากข้างใน” หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนามีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคม ภายนอกเข้าไปหาชุมชนหรือหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว

๓. แก้ปัญหาที่จุดเล็ก พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเปี่ยมไปด้วยพระอัจฉริยภาพในการแก้ไขปัญหาทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหของพระองค์จะเริ่มจากจุดเล็กๆ (Micro) คือการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่คนมักจะมองข้าม ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...ถ้าปวดหัวก็คิดอะไรไม่ออก เป็นอย่างนั้นต้องแก้ไขการปวดหัวนี้ก่อน...มันไม่ได้เป็นการแก้อาการจริง แต่ต้องแก้ปวดหัวก่อนเพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพที่คิดได้...แบบ (Macro) นี้ เขาจะทำแบบรู้ทั้งหมด ฉันไม่เห็นด้วย...อย่างบ้านคนอยู่ เรบอกบ้านนี้มันผุดตรงนั้น ผุดตรงนี้ ไม่คุ้มที่จะไปซ่อม...เอาตกลงรื้อบ้านนี้ระเบิดเลย เราจะไปอยู่ที่ไหน ไม่มีที่อยู่...วิธีทำต้องค่อยๆ ทำ จะไประเบิดหมดไม่ได้...”

๔. ภูมิสังคม การพัฒนาใดๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ดังพระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า “...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคนเรา จะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไปช่วยโดยที่จะคิดให้เขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริงๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...”

๕. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด ในเรื่องของความประหยัดนี้ ประชาชนชาวไทยทราบกันดีว่าเรื่องส่วนพระองค์ก็ทรงประหยัดมากดังที่เราเคยเห็นว่า หลอดยาสีพระทนต์นั้น ทรงใช้อย่างคุ้มค่าอย่างไร หรือฉลองพระองค์แต่ละองค์ทรงใช้อยู่เป็นเวลานาน ขณะเดียวกันการพัฒนาและช่วยเหลือราษฎร ทรงใช้หลักในการแก้ไขปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด ราษฎรสามารถทำได้เองหาได้ในท้องถิ่นและประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้นๆ มาแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือใช้เทคโนโลยีที่

ไม่ยุ่งยากนัก ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...ให้ปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก โดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติจะได้ประหยัดงบประมาณ...”

๖. การพึ่งพาตัวเอง การพัฒนาตามแนวพระราชดำรัสเพื่อแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นด้วยการแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้มีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ต่อไป แล้วขั้นต่อไปก็คือการพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อมและสามารถ “พึ่งตนเองได้” ในที่สุด ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ก่อนอื่นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวด เพราะผู้มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญในระดับสูงขึ้นต่อไป...”

๗. พออยู่พอกิน การพัฒนาเพื่อให้พสกนิกรทั้งหลายประสบความสุขสมบูรณ์ในชีวิตได้ เริ่มจากการเสด็จฯ ไปเยี่ยมประชาชนทุก หมู่เหล่าในทุกภูมิภาคของประเทศไทยได้ทอดพระเนตรความเป็นอยู่ของราษฎรด้วยพระองค์เอง จึงทรงสามารถเข้าใจพระราชหฤทัยในสภาพปัญหาได้อย่างลึกซึ้ง จากนั้นได้พระราชทานความช่วยเหลือให้พสกนิกร มีความกินดีอยู่ดี มีชีวิตอยู่ในขั้น “พออยู่พอกิน” ก่อนแล้วจึงขยับขยายให้มีขีดสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไปในการพัฒนานั้น หากมองในภาพรวมของประเทศมิใช่งานเล็กน้อยแต่ต้องใช้ความคิดและกำลังของคนทั้งชาติ จึงจะบรรลุผลสำเร็จ ด้วยพระปรีชาญาณในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จึงทำให้คนทั้งหลายได้ประจักษ์ว่าแนวพระราชดำริในพระองค์นั้น “เรียบง่าย ปฏิบัติได้ผล” เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...ถ้าโครงการดี ในไม่ช้า ประชาชนก็ได้กำไร จะได้ผล ราษฎรจะอยู่ดีกินดีขึ้น จะได้ประโยชน์ไป...”

๘. การมีส่วนร่วม พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นนักประชาธิปไตยซึ่งทรงนำการประชาพิจารณ์มาใช้ในการบริหาร เพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของสาธารณชน

แนวทางคนอยู่คู่ป่าของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชชนนีพันปีหลวงเป็นแนวคิดที่ส่งเสริมให้ราษฎรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของป่าไม้ ที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และในแนวทางที่จะเพาะปลูกโดยไม่ต้องบุกรุกทำลายป่า สนับสนุนให้ราษฎรในพื้นที่มีแนวคิดในการอนุรักษ์ป่าให้ มีศักยภาพในการดูแลป่าด้วยตนเอง ซึ่งเป็นแนวคิดที่ช่วยแก้ปัญหาการบุกรุกป่าของชาวเขาและยังแก้ปัญหาที่ดินทำกินของชาวเขาได้อีกด้วย จึงทำให้คนกับป่าสามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยที่ต่างฝ่ายต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เมื่อคนได้รับประโยชน์จากป่า คนก็จะดูแลรักษาป่าเพื่อที่จะได้มีป่าไว้ใช้ประโยชน์ตลอดไป ซึ่งสัมพันธ์กับแนวทางของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ว่า “ป่าสร้างรายได้” แนวคิดดังกล่าวเป็นการฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธาร ในลักษณะผสมผสานที่มีการปลูกไม้หลากหลายระดับ หลากหลายชนิดในแต่ละชั้นเรือนยอดที่สูงลดหลั่นกันให้มีความเป็นป่า มีการปลูกป่าเป็นไม้ประธานควบคู่ไปกับปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นพืชควบ เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าลดการบุกรุกทำลายต้นน้ำลำธาร และช่วยให้ประชาชนมีรายได้จากการปลูกพืชเศรษฐกิจอย่างเกื้อกูล

แนวพระราชดำริ สืบสาน รักษา ต่อยอด เป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานไว้ในกาปฏิบัติงานของทุกภาคส่วน โดยให้สืบสานงานที่เคยปฏิบัติแล้วเกิดผลดีมีประโยชน์ต่อราษฎร รักษาแนวทางพระราชดำริต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับพื้นที่ไว้เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนยังผลประโยชน์ให้ราษฎรและประเทศชาติ แล้วค่อยพัฒนาปรับเปลี่ยนแนวทางการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยต่อยอดสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้น

หากเรานำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร แนวทางของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชชนนีพันปีหลวง ตลอดจน

แนวพระราชดำริของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร และแนวทางของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มาประยุกต์ใช้กับชาวบ้านในแต่ละพื้นที่ที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ป่า ก็จะทำให้ชาวบ้านสามารถประกอบอาชีพดูแลตนเองและครอบครัวได้ด้วยตนเองและทั้งยังเห็นถึงประโยชน์และคุณค่าของการมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ เมื่อชาวบ้านเห็นถึงประโยชน์และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติแล้วนั้นเขาก็จะรู้สึกรักและหวงแหนและอย่างเก็บรักษาไว้ให้รุ่นลูกรุ่นหลานของพวกเขาต่อไป

จากหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร แนวคิดของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชชนนีพันปีหลวง ตลอดจนแนวคิดของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นทางโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ บ้านสบซุ่น จังหวัดน่าน จึงน้อมนำแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนมาประยุกต์ใช้กับบ้านสบซุ่น และบ้านดอยตัว โดยให้เป็นไปตามหลักภูมิสังคม ดังที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเน้นเสมอว่า การพัฒนาหรือการดำเนินการอะไรก็ตาม ต้องยึดหลักสำคัญคือให้สอดคล้องกับ ภูมิสังคม ซึ่งนั่นก็คือการพัฒนาโดยยึดหลักสภาพความเป็นจริงของ "ภูมิประเทศ" ทั้งในด้านพื้นที่ดิน ด้านสังคมวิทยา ด้านลักษณะนิสัยประจำถิ่น คือ นิสัยใจคอความเคยชิน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อและหลักศาสนาเป็นต้น และการพัฒนาโดยยึดหลักภูมิสังคมนี้ ก็คือหลักสำคัญยิ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั่นเอง ดังพระราชกระแสว่า "...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศ ทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ ในสังคมวิทยา ภูมิประเทศตามสังคมวิทยา คือนิสัยใจคอของคนเรา จะไปบังคับให้คนคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไปช่วย โดยที่จะคิดให้เขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราเข้าไปช่วยดูว่าเขาต้องการอะไรจริงๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจ หลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง..."

จากพระราชกระแสนี้ ทำให้เห็นชัดว่า การพัฒนาตามแนวพระราชดำรินั้นได้ยึดถือสภาพความเป็นจริงของ "ภูมิประเทศ" และ "ภูมิสังคม" คือ ทั้งในด้านพื้นที่ดิน ด้านสังคมวิทยาที่เกี่ยวกับนิสัยใจคอ และพื้นฐานทางวัฒนธรรมของคนในพื้นที่เป็นหลัก เป็นการพัฒนาโดยกลมกลืนกับหลักความเป็นจริง และไม่ใช่วิธีการหักทลายเป็นหลัก การพัฒนามุ่งเน้น หรือเร่งรีบเพื่อให้เกิดความเจริญ หรือความเป็น "ทันสมัย" โดยไม่มีรากฐานที่ตื้นเขิน ย่อมเป็นการพัฒนาตามที่มีรับสั่งว่า "เป็นการพัฒนาตามด้วยกระหายที่จะสร้างของใหม่เพื่อความแปลกใหม่" ซึ่งถือว่าการพัฒนาที่ไม่พึงกระทำ

ส่วนใหญ่สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปของพื้นที่รับผิดชอบของโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ บ้านสบซุ่น จังหวัดน่าน มีลักษณะเป็นภูเขาสูงและลาดชันเป็นส่วนใหญ่ มีพื้นที่ราบค่อนข้างน้อย ความสูงโดยเฉลี่ยของพื้นที่ตั้งแต่ประมาณ ๕๕๐ - ๑,๐๐๐ เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง เหมาะสมกับการทำเกษตรแบบพืชสวน และนาขั้นบันได ตลอดจนพืชเมืองหนาวในบางพื้นที่ ลักษณะภูมิอากาศมีลักษณะใกล้เคียงกับลักษณะภูมิอากาศโดยทั่วไปของจังหวัดน่าน กล่าว คือ อยู่ในเขตภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าสะวันนา (Tropical savannah: Aw) ตามระบบการจำแนกภูมิอากาศของ Koppen โดยมีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี ๑,๒๙๓.๕ มิลลิเมตร ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปี ร้อยละ ๗๕.๓ อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยทั้งปี ๓๓.๓ องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยทั้งปี ๒๐.๓ องศาเซลเซียส

จากลักษณะทางภูมิสังคมของชาวบ้านสบขุ่น และบ้านดอยด้ว ทั้งลักษณะทางภูมิประเทศที่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน และลักษณะทางสังคมของชุมชนทั้งสองที่แตกต่างกัน จะเห็นได้ว่าการทำการเกษตรที่เหมาะสมกับราษฎรบ้านสบขุ่น และบ้านดอยด้ว ควรเน้นการทำเกษตรกรรมแบบพืชสวน, เกษตรแบบผสมผสาน, นาขั้นบันได และปลูกป่าสร้างรายได้ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านสบขุ่น และบ้านดอยด้ว ให้เป็นการเกษตรเพื่อยังชีพต่อนั้นจึงค่อยดำเนินการปรับทัศนคติที่ดีให้แก่ชุมชน เริ่มปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ทำการเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อเพิ่มทางเลือกในอาชีพให้แก่ชุมชน การใช้ทฤษฎีปลูกป่าสร้างรายได้ของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อก่อให้เกิดคนอยู่คู่กับป่าได้ มีรายได้จากป่าไม้ และทรัพยากรไม่ถูกทำลาย เกิดการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างสูงสุด ชุมชนจะเกิดความตระหนักถึงการรักษและหวงแหนป่าไม้เองซึ่งเป็นการระเบิดจากข้างใน และการดำเนินการเช่นนี้ยังเป็นทางเลือกที่เหมาะสมในการพัฒนาพื้นที่ของชุมชนบ้านสบขุ่นและบ้านดอยด้ว จะเกิดความยั่งยืนในอนาคต

๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ลดปัญหาการบุกรุกทำลายป่า
๒. ราษฎรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
๓. เกิดการทำการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่และพอเพียงเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
๔. ชุมชนตระหนักและให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ และใช้ชีวิตที่อยู่ร่วมกันระหว่างคน กับทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน
๕. ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและรักษาทรัพยากรป่าไม้ เพื่อใช้เป็นต้นทุนแห่งชีวิต

๕. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑. ไม่มีการบุกรุกพื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มเติม
๒. คุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนดีขึ้น โดยตรวจวัดในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านทรัพยากรธรรมชาติ
๓. เกิดการทำการเกษตรที่ยั่งยืน ที่สามารถสร้างพื้นที่สีเขียวและสร้างรายได้
๔. การสร้างกฎ ระเบียบ กติกา ของชุมชนเพื่อเป็นการรักษา และอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
๕. กิจกรรมที่เป็นการพัฒนา และรักษาทรัพยากรป่าไม้

(ลงชื่อ)

(.....นายวรายุ เทียมไธสง.....)

วันที่ ๑๑ / ๒๕๖๓ / ๖๕๖๓

ผู้ขอประเมิน